

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

กองทัพเรือกับหลักนิติรัฐ-นิติธรรม

จัดทำโดย พลเรือโทสุวิน แจ่มยอดสุข
รหัส ๖๔๐๙๔๕

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๙
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

กองทัพเรือกับหลักนิติรัฐ-นิติธรรม

พลเรือโทสุวิน แจ้งยอดสุข^๑

บทนำ

รัฐต่าง ๆ ในสังคมโลกย่อมต้องมีกฎหมายและกฎระเบียบ เพื่อให้ประชาชนในสังคมนั้น ๆ ปฏิบัติตามและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข กฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ในแต่ละสังคม ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมและประเพณีในสังคมนั้น นอกจากนี้ฝ่ายปกครองซึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายยังต้องคำนึงถึงหลักนิติรัฐหรือหลักนิติธรรม จึงจะได้รับการยอมรับจากประชาชนในสังคมนั้น คำถามมีว่าแล้วหลักนิติรัฐหรือนิติธรรมนั้นหมายถึงอะไร เพราะในสังคมไทยมักได้ยินคำสองคำนี้บ่อยมาก นิติรัฐและนิติธรรมใช้ในกรณีไหน เหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร กองทัพเรือในฐานะที่เป็นหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย รวมทั้งเป็นหน่วยงานหลักในศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ซึ่งมีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของชาติและบังคับใช้กฎหมายในทะเล จะมีความเกี่ยวข้องกับหลักนิติรัฐและนิติธรรมอย่างไร เป็นคำถามที่ผู้เขียนสงสัย พยายามศึกษาหาความรู้จากเอกสาร รวมทั้งอ่านบทความต่าง ๆ เพื่อให้ได้ความกระจ่างที่แท้จริง ๆ แล้ว นิติรัฐหรือนิติธรรมมีที่มาเป็นอย่างไร ในบริบทของกฎหมาย กฎเกณฑ์ รวมถึงกฎระเบียบที่กำหนดโดยหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ภายในประเทศ สืบเนื่องจากจารีตประเพณีของประเทศไทยที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างช้านานอย่างไร จากนั้นจะศึกษาบทบาทและหน้าที่ของกองทัพเรือที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย ซึ่งกองทัพเรือต้องปฏิบัติ เพื่อพิจารณาว่า บทบาทและหน้าที่ของกองทัพเรือดังกล่าวมีความเหมาะสมหรือไม่ มีความเกี่ยวข้องในการส่งเสริมและสนับสนุนหลักนิติรัฐและนิติธรรมของประเทศไทยอย่างไร

หลักนิติรัฐ นิติธรรม โดยทั่วไป

หลักนิติรัฐ (Legal State) มีต้นกำเนิดมาจากประเทศเยอรมันที่บังคับใช้กฎหมายที่เขียนหรือกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร (CIVIL LAW) ซึ่งหมายความว่า การปกครองโดยกฎหมาย มิใช่การปกครองโดยอำเภอใจของฝ่ายปกครอง ดังนั้นประเทศที่เป็นนิติรัฐ จึงต้องมีกฎหมายเป็นหลักในการปกครองประเทศ ฝ่ายปกครองประเทศจะกระทำการใด ๆ หรือดำเนินการใด ๆ ได้ต้องมีกฎหมายรองรับ จะกระทำอะไรตามอำเภอใจไม่ได้^๒ ต่อมาจึงมีผู้ให้ความหมายในทำนองเดียวกันของหลักนิติรัฐ โดยหมายถึง รัฐที่ปกครองด้วย “กฎหมาย” ไม่ใช่ปกครองด้วย “อำนาจ” กล่าวคือ ถือกฎหมายเป็นใหญ่ คนบังคับใช้กฎหมายเป็นรอง ต่างกับรัฐที่มีกฎหมายใช้ในการปกครอง เพราะรัฐที่มีกฎหมายในการปกครองก็ไม่แน่ว่า กฎหมายจะเป็นใหญ่หรือไม่ ทุกวันนี้ในสังคมโลกทุกรัฐทุกสังคมล้วนมีกฎหมาย

^๑ หัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการ ประจำผู้บัญชาการทหารเรือ

^๒ กำชัย จงจักรพันธ์, หลักนิติรัฐ VS หลักนิติธรรม, http://www.thaiihdc.org/web/index.php?option=com_content&view=article&id=1107:-vs-&catid=16:2557-06-25-06-51-47&Itemid=23 (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๔).

ในการปกครองด้วยกันทั้งสิ้น กรณีที่มีช่องว่างของกฎหมาย หรือกรณีที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ ถ้าฝ่ายปกครองถือหลักว่า “เมื่อไม่มีกฎหมายห้ามไว้” ฝ่ายปกครองหรือคนในสังคมจะกระทำอะไรก็ได้ เพราะเป็นดุลพินิจของฝ่ายปกครองหรือคนในสังคมนั้น ๆ นานวันเข้าความแตกต่างระหว่าง ดุลพินิจกับอำเภอใจ ก็จะมีบางลงจนแทบจะแยกกันไม่ออกว่าแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งเป็นการขัดกับหลักนิติรัฐแน่นอนว่าย่อมไม่เป็นผลดีแก่ประชาชนและสังคมในภาพรวม ดังนั้นจึงไม่อาจเรียกการปกครองในลักษณะเช่นนี้ว่าเป็นนิติรัฐได้ เรามักจะนิยามการปกครองเช่นนี้ว่า “อำนาจนิยม” หรือ “เผด็จการ” ซึ่งการปกครองลักษณะนี้ก็ได้มีข้อเสียไปทั้งหมด แต่ก็มีข้อดีในแง่ของความเป็นเอกภาพและความเด็ดขาด หรืออาจเป็นประโยชน์ต่อความมั่นคงภายในของประเทศนั้น ๆ มักใช้กับประเทศที่มีการปกครองในระบอบสังคมนิยม สำหรับรัฐที่มีการปกครองด้วยกฎหมายหรือปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งถือกฎหมายเป็นใหญ่โดยยึดหลักกฎหมายในข้อที่ว่า “ถ้าไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ฝ่ายปกครองจะกระทำไม่ได้” ดังนั้น การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองจึงอยู่ในลักษณะสมดุลและเป็นหลักประกันพื้นฐานแก่ประชาชน เพราะมีกลไกการตรวจสอบควบคุมการใช้อำนาจ ด้วยเหตุนี้หลักนิติรัฐ (Legal State) จึงมีลักษณะเป็น “หลักคิด” มากกว่าหลักปฏิบัติ และเป็นเครื่องมือสำคัญในการบัญญัติหรือบังคับใช้กฎหมายควบคู่กับการจัดให้มีกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจ ผลของนิติรัฐ (Legal State) ทำให้บุคคลไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใด ก็ต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายอย่างเดียวกันตามหลักความเสมอภาค^๓

นอกจากคำว่าหลักนิติรัฐแล้ว ก็จะมีหลักการอื่น ๆ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมีความหมายคล้ายคลึงกับหลักนิติรัฐ นั่นคือ หลักนิติธรรม ซึ่งใช้แพร่หลายในกลุ่มประเทศภาคพื้นยุโรป เช่น ประเทศอังกฤษ และในประเทศไทยก็มักจะอ้างคำว่า “หลักนิติธรรม” ควบคู่กับ “หลักนิติรัฐ” เสมอ

คำว่าหลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง ความเป็นธรรมที่มีอยู่ในกฎหมาย หรือกฎหมายให้ความเป็นธรรมได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ “คุณธรรมทางกฎหมาย” อันเป็นหลักการพื้นฐานแห่งกฎหมาย โดยที่ความเป็นธรรมเป็นสิ่งที่ทุกสังคมต้องการ เพราะที่ได้มีความเป็นธรรม ที่นั่นย่อมนำมาซึ่งความสันติสุข นอกจากนี้จะมีความหมายถึงหลักพื้นฐานแห่งกฎหมายแล้ว ยังเป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ที่รวมถึงการบริหารราชการภายใต้บังคับของกฎหมาย และการตรากฎหมายโดยฝ่ายบริหารที่ควรจะต้องเคารพต่อสิทธิต่าง ๆ ของประชาชน และเอกชนตามนัยแห่งหลักธรรม ฝ่ายปกครองที่จะบังคับใช้กฎหมายจะต้องดำเนินการโดยอิสระตามครรลองโดยปราศจากอคติให้เป็นไปตามนั้น ส่งเสริมสิทธิต่าง ๆ ของบุคคลตามนัยแห่งหลักธรรมรวมอยู่ด้วย เมื่อจะกล่าวถึงความเป็นมาและที่มาของหลักนิติธรรม (Rule of Law) ต้องถือว่าหลักดังกล่าวมีมานานแล้ว โดยเริ่มก่อตัวและปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจนในประเทศอังกฤษในศตวรรษที่ ๑๓ ถือเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญแบบจารีตประเพณีของประเทศอังกฤษ ที่มีหลักการสำคัญ ได้แก่ บุคคลพึงได้รับการพิจารณาโทษโดยฝ่ายปกครองในการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายโดยหลักความเสมอภาคไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในฐานะใด สิทธิเสรีภาพของบุคคลจะต้องได้รับการยอมรับ ในระบบกฎหมาย

^๓ บรรพทัญ จงเจริญประเสริฐ, “ความสัมพันธ์ระหว่างหลักนิติธรรมและนิติรัฐ,” (เอกสารวิชาการส่วนบุคคล (Individual Study), หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๒, วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ, สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา, สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญ, ๒๕๕๗), ๓-๔ ใน https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1266 (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๔).

อังกฤษ ผู้พิพากษาซึ่งได้เริ่มพัฒนากฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) มาตั้งแต่ราวศตวรรษที่ ๑๒ ทั้งนี้เพื่อให้อำนาจส่วนกลางที่มั่นคงเข้มแข็ง กฎหมายที่ศาลใช้ในการตัดสินคดีนั้นมีลักษณะทั่วไป กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับจารีตประเพณีที่ปฏิบัติกันโดยทั่วไปในราชอาณาจักร จึงเรียกว่ากฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) กฎหมายดังกล่าวได้รับการ “สร้าง” ขึ้น โดยผู้พิพากษา เมื่อศาลได้ตัดสินคดีใดคดีหนึ่งไปแล้ว หลักกฎหมายที่ศาลได้สร้างขึ้นเพื่อใช้ตัดสินคดี ก็ ตกทอดต่อมาเป็นลำดับ และกลายเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่จริงในบ้านเมืองด้วย “กฎหมาย” ในระบบกฎหมายอังกฤษ จึงไม่ได้หมายถึงเฉพาะแต่กฎหมายที่ได้รับการตราขึ้น โดยรัฐสภาที่เรียกว่า “Statute Law” เท่านั้น แต่ยังหมายถึงหลักการและแนวทางการตัดสินของผู้พิพากษา (Case Law) ที่เกิดจากจารีตธรรมเนียมปฏิบัติในอดีต อันเป็นกฎเกณฑ์ที่ศาลยอมรับสืบต่อกันมา (Common Law) ด้วย อนึ่งโดยเหตุที่กฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) มีผลใช้บังคับได้ในคดีที่ศาลได้ตัดสินวางหลักไปแต่ละคดี คำว่า “แนวทางการตัดสิน (Case Law)” กับ “กฎหมายจารีตประเพณี (Common Law)” จึงเป็นคำที่ใช้ในความหมายเดียวกัน นั่นคือหมายถึง กฎหมายที่เกิดจากผู้พิพากษา^๔ การที่ระบบกฎหมายอังกฤษยอมรับให้ผู้พิพากษาสามารถ “สร้าง” กฎหมายขึ้นมาได้เองนี้ ส่งผลให้ระบบกฎหมายของอังกฤษมีลักษณะที่ยืดหยุ่น และสามารถพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่าในระบบกฎหมายอังกฤษ ศาลจะเปลี่ยนแปลงแนวการตัดสินอย่างไรก็ได้ตามอำเภอใจ เพราะหลัก “stare decisis” คือ หลักที่ว่าศาลในคดีหลังต้องผูกพันตามหลักกฎหมายที่ศาลในคดีก่อนได้ตัดสินไว้แล้วยังเป็นหลักที่สำคัญ การเปลี่ยนแปลงแนวคำพิพากษาจึงไม่ใช่จะกระทำได้ง่าย ถึงแม้ประเทศอังกฤษจะยอมรับความมีอำนาจสูงสุดของรัฐสภาในการออกกฎหมาย แต่ไม่ใช่รัฐสภาจะออกกฎหมายอย่างไรก็ได้ กฎหมายที่ออกจะต้องเป็นกฎหมายที่ตั้งอยู่บนหลักนิติธรรมด้วย หลักนิติธรรม (Rule of Law) เริ่มมีความชัดเจนในปี ค.ศ. ๑๙๕๕ ภายหลังจากการประชุมนักนิติศาสตร์เสรีจาก ๔๘ ประเทศ ซึ่งจัดโดยคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists : ICJ) ที่เมืองเอเธนส์ ประเทศกรีซ และได้ประกาศบัญญัติแห่งเมืองเอเธนส์ ๑๙๕๕ (Act of Athen 1955) จากบัญญัติดังกล่าว ทำให้นักกฎหมายเริ่มเข้าใจปรัชญาและหลักการของหลักนิติธรรมที่สอดคล้องตรงกันและมองเห็นความสำคัญของหลักการดังกล่าวมากขึ้น นอกจากนั้นหลักนิติธรรม (Rule of Law) ยังมีหลักการพื้นฐานที่มุ่งจำกัดอำนาจของผู้ปกครอง ซึ่งหมายความว่า บุคคลทุกคนต้องเสมอภาคกัน ภายใต้กฎหมาย กฎหมายต้องมีเนื้อหาที่ชัดเจน ให้เหตุผลได้ ไม่ขัดแย้งกันเอง ปฏิบัติได้ ใช้เป็นการทั่วไปเป็นธรรม กฎหมายต้องมุ่งใช้ไปในอนาคต ไม่มีโทษย้อนหลัง มีการบังคับใช้กฎหมายโดยเสมอภาค กระบวนการตรากฎหมายต้องถูกต้องชัดเจน หลักความเป็นกฎหมาย ซึ่งใช้เป็นการทั่วไปได้จริงในทางปฏิบัติ^๕

ทั้งนี้ศาสตราจารย์ จิตติ ติงศภัทย์ ได้อธิบายความหมายของหลักนิติธรรม หมายถึง “ไม่ใช่ข้อกำหนด หรือบทบัญญัติทั้งหลายที่มีอยู่ในตัวกฎหมาย หรือกฎอันเป็นหลักในมาตราต่าง ๆ กำหนดไว้

^๔ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, “หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม,” จุลนิติ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ม.ค.-ก.พ.๕๕): ๖๓. อ้างถึงใน บรรณาญ จงเจริญประเสริฐ, “ความสัมพันธ์ระหว่างหลักนิติธรรมและนิติรัฐ,” (เอกสารวิชาการส่วนบุคคล (Individual Study) หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๒, วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สถาบันรัฐธรรมนุญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, ๒๕๕๗), ๒-๓.

^๕ บรรณาญ จงเจริญประเสริฐ, ความสัมพันธ์ระหว่างหลักนิติธรรมและนิติรัฐ, ๒-๓.

แต่หมายถึง กฎที่บังคับตัวบทกฎหมายหรือบังคับกฎหมายลักษณะต่าง ๆ ในกฎหมายเหล่านั้น ต้องอยู่ในกรอบในบังคับของกฎนั้นอีกชั้นหนึ่ง ความหมายของ “The Rule of Law” คือ ประมวลสิทธิขั้นมูลฐานที่แทรกอยู่ในองค์กรแห่งรัฐ ซึ่งมีอำนาจและวิธีการอันทำให้สิทธิเหล่านั้นมีผลประกอบด้วยหลักสถาบันและวิธีการ ซึ่งมีอยู่ในกฎหมายอันชุมชนรับรองและคุ้มครองประโยชน์ของเอกชน โดยจำกัดขอบเขตอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หลักที่ว่านี้ ใช้บังคับแก่ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ และทนายความ จึงเป็นที่รับรองว่า เป็นกฎอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการก่อดำเนินการขั้นมูลฐานตามกฎหมาย”^๖

ในความสัมพันธ์ระหว่างนิติรัฐ (Legal State) และนิติธรรม (Rule of Law) มีทั้งความเหมือนกันและความต่างกัน ในความเหมือนกันก็คือ ทั้งนิติรัฐและนิติธรรม เป็นหลักการที่เป็นแนวความคิดที่กำเนิดและพัฒนาขึ้น เพื่อมุ่งจำกัดอำนาจของผู้ปกครอง คุ้มครองประชาชนและเอกชน ทั้งนิติรัฐและนิติธรรมมุ่งกำกับ หรือเป็นหลักให้กับกฎหมาย เพื่อให้กฎหมายต้องดี ต้องชัดเจน ต้องมีเหตุมีผล ต้องปฏิบัติได้ ต้องนำไปสู่ความยุติธรรมทั้งในเชิงรูปแบบและเนื้อหา ส่วนความแตกต่างกันก็คือ นิติรัฐและนิติธรรมมีจุดกำเนิดและการพัฒนาทางความคิดในประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน นิติรัฐเป็นหลักคิดสำคัญที่มีจุดเริ่มต้นที่ประเทศเยอรมัน อันเป็นประเทศในระบบ Civil Law และหลักนิติรัฐนี้เองที่มีอิทธิพลเผยแพร่ไปทั่วยุโรป ส่วนนิติธรรมเป็นหลักคิดสำคัญที่มีจุดเริ่มต้นที่ประเทศอังกฤษ อันเป็นประเทศในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) และทำนองเดียวกันหลักนิติธรรมมีอิทธิพลเผยแพร่ไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในเครือจักรภพทั้งหลายที่ส่วนใหญ่นิยมระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) อีกประการหลักนิติรัฐให้ความสำคัญที่สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ดังนั้นมีการจำกัดอำนาจฝ่ายปกครองตามที่กฎหมายกำหนดไว้ กรณีดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับการอำนาจของรัฐ แต่นิติธรรมเน้นที่ความมีอำนาจสูงสุดของรัฐสภาที่จะออกกฎหมายมาบังคับใช้กับประชาชน ซึ่งกฎหมายที่จะออกมาและมีผลใช้บังคับได้ต้องตั้งอยู่บนหลักนิติธรรม จุดเริ่มต้นจุดเน้นอาจแตกต่างกัน แต่สาระสำคัญต่างมุ่งเน้นที่จำกัดอำนาจของฝ่ายปกครองเหมือนกัน นิติรัฐได้พัฒนาและวิวัฒนาการไปจนถึงจุดที่มีการแบ่งแยกระบบศาลออกเป็นศาลพิเศษและศาลทั่วไป แต่นิติธรรมไม่มีการแบ่งแยก มีระบบศาลเดียวคือศาลยุติธรรม อย่างไรก็ตามหลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม เปรียบเหมือนต้นไม้ที่มีสายพันธุ์เดียวกัน ที่ต่างมุ่งให้ประโยชน์แก่ประชาชนให้ได้รับความยุติธรรม มุ่งจำกัดอำนาจของผู้ปกครอง แต่หลักการทั้งสองที่มีประวัติศาสตร์ระบบกฎหมาย สภาพแวดล้อม สภาพสังคม ฯลฯ ที่แตกต่างกัน มีบางส่วนเหมือน มีบางส่วนต่าง มีจุดเน้น หนักเบา เหมือนบ้าง ต่างบ้าง แต่เป็นความต่างบนความเหมือนกัน และด้วยปรัชญาพื้นฐานเดียวกันนี้เอง จึงทำให้หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม เป็น “หลัก” ของกฎหมาย ที่นักกฎหมายไม่ว่าในระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) และระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ต่างต้องยึดถือ เพื่อให้มั่นใจได้ว่า ระบบกฎหมายจะนำไปสู่ความผาสุกและความยุติธรรมโดยแท้จริง^๗

^๖ อรรถพล ใหญ่สว่าง, หลักนิติธรรม, https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/3journal/b166%20jun_11_1.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๔).

^๗ บรรพทัญ จงเจริญประเสริฐ, ความสัมพันธ์ระหว่างหลักนิติธรรมและนิติรัฐ, ๔-๕.

บทบาทและหน้าที่ กองทัพเรือ ตามตัวบทกฎหมาย

แนวคิดและความเป็นมาของหลักนิติรัฐและนิติธรรม ในแง่ของความเป็นประวัติศาสตร์ พัฒนาการ และควมมีอิทธิพลต่อแนวความคิดในการบัญญัติกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายของแต่ละประเทศในโลก ถึงแม้จะมีความเป็นมาในทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน แต่มีหลักคิดที่สำคัญที่เหมือนกันคือ มุ่งจำกัดอำนาจการบังคับใช้กฎหมายของฝ่ายปกครอง ป้องกันสิทธิของประชาชนและเอกชนไม่ให้ฝ่ายปกครองไปละเมิดมากนัก โดยมีความเสมอภาคกัน สำหรับประเทศไทยหรือสยามในอดีต เดิมในประวัติศาสตร์มีการปกครองก่อนสมัยรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ที่มีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช ภายในราชอาณาจักรมีการปกครองในระบอบหัวเมืองและประเทศราช โดยใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี ซึ่งในขณะนั้นลัทธิจักรวรรดินิยมกำลังแผ่ขยายมาทางตะวันออกไกลด้วยนโยบายการแผ่ขยายอาณานิคม ประเทศตะวันตกที่กำลังพยายามแผ่ขยายอำนาจเข้ามา และไม่ยอมรับระบบกฎหมายจารีตประเพณีของสยาม โดยประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นชาติตะวันตกชาติแรกที่ได้เข้ามาทำสนธิสัญญาสิทธิภาพนอกอาณาเขตกับสยาม ต่อมาสยามได้ดำเนินการปรับปรุงการปกครองเป็นแบบ “มณฑลเทศาภิบาล” และได้ศึกษาระบบกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ในยุโรป และนำมาปรับปรุงกฎหมายของสยามให้มีรูปแบบที่ชัดเจนมากขึ้น^{๔๕} ซึ่งทำให้สยามสามารถยกเลิกสนธิสัญญาสิทธิภาพนอกอาณาเขตได้ในภายหลัง

ต่อมาภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขในรัชสมัยสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ ประเทศไทยได้มีการใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งสาระสำคัญคือ ได้แบ่งแยกอำนาจการปกครอง ออกเป็นนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ออกจากกัน^{๔๖} โดยมีองค์กรฝ่ายความมั่นคงคือ “กองทัพไทย” ซึ่งอยู่ในกระทรวงกลาโหม อันเป็นองค์กรหน่วยงานในฝ่ายบริหาร ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้กำกับดูแล ในส่วนของกองทัพเรือ ซึ่งเป็นหน่วยงานในกระทรวงกลาโหม มีหน้าที่และภารกิจด้านความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย ในการป้องกันเอกราชอธิปไตย และผลประโยชน์ของชาติทางทะเล นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ โดยเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ในอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย จะเห็นได้ว่ากองทัพเรือก็มีหน้าที่และภารกิจที่เป็นส่วนหนึ่งในอำนาจฝ่ายตุลาการ โดยเป็นต้นทางของกระบวนการยุติธรรมจากการทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ในรายละเอียดของภารกิจหน้าที่ของกองทัพเรือ ได้ถูกกำหนดในกฎหมายสูงสุดของประเทศในรัฐธรรมนูญทุกฉบับของประเทศไทย ในมาตราที่แตกต่างกัน โดยฉบับล่าสุดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐^{๔๗} สรุปภารกิจหน้าที่ของกองทัพเรือได้ ดังนี้

^{๔๕} ดวงพร แสงทอง, “วิวัฒนาการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย,” เอกสารประกอบการสอนวิชาการปกครองท้องถิ่นไทย คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, http://www.elfhs.ssru.ac.th/duangphon_sa/pluginfile.php/49/block_html/content/ครั้งที่%203%20วิวัฒนาการการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔).

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๗} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก (๖ เมษายน ๒๕๖๐). <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔)

๑) การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานทหารตามรัฐธรรมนูญ

กองทัพเรือในฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม^{๑๑} มิใช่ปฏิบัติหน้าที่ตามอำเภอใจ ทุกปฏิบัติการหรือภารกิจจะต้องมีกฎหมายรองรับ หน้าที่ของรัฐไม่อาจใช้อำนาจได้ หากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยกฎหมายที่บัญญัติขึ้นนั้นต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม กล่าวคือ ทันสมัย เป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของสังคม^{๑๒} โดยรัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเพื่อเป็นเป้าหมายพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันไปสู่เป้าหมาย^{๑๓} ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศหรือยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงที่กระทรวงกลาโหมรับผิดชอบก็เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติ รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินและงานของรัฐ ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี^{๑๔} พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๓๖ ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมายดังต่อไปนี้ (๑) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน (๒) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ (๓) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (๔) ไม่มีขั้นตอนปฏิบัติงานเกินความจำเป็น (๕) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ (๖) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ และ (๗) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

๒) สิทธิและเสรีภาพของทหาร

ทหารย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นจำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม^{๑๕} ซึ่งหมายความว่าในเรื่องที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรมของข้าราชการทหารสามารถแตกต่างจากของประชาชนทั่วไปได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ เนื่องมาจากภารกิจหน้าที่ของข้าราชการทหารจำเป็นจะต้องเข้มข้นหรือเคร่งครัดในบางเรื่องมากกว่าที่ใช้กับบุคคลธรรมดา เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๕๓๖^{๑๖}

๓) ทหารต้องพิทักษ์รักษาไว้ตามรัฐธรรมนูญ

รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขต และเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยรัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ และสามารถใช้กำลังทหารเพื่อพัฒนาประเทศได้^{๑๗} การที่รัฐต้องจัดให้มีการทหารที่มีประสิทธิภาพนั้น หมายความว่ารวมถึงรัฐต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน, มาตรา ๓ วรรค ๒.

^{๑๒} กฤษณะ บวรรัตนาร์ักษ์, รัฐธรรมนูญกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับราชการทหาร, https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_news.php?nid=46723&filename=index (สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔).

^{๑๓} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, มาตรา ๖๕.

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, มาตรา ๗๖.

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, มาตรา ๒๗ วรรค ๕.

^{๑๖} กฤษณะ บวรรัตนาร์ักษ์, รัฐธรรมนูญกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับราชการทหาร.

^{๑๗} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, มาตรา ๕๒.

ทันสมัย จำเป็น และเพียงพอ เพื่อสามารถพิทักษ์รักษาตามที่กล่าวข้างต้นด้วย รวมทั้งในการพิทักษ์รักษาดังกล่าวไม่อาจใช้เฉพาะการทหารเพียงอย่างเดียว ต้องใช้หรือคำนึงถึงการทูตและการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย และมีบทบัญญัติชัดเจนให้ใช้กำลังทหารเพื่อพัฒนาประเทศได้^{๑๘}

ซึ่งจากบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญฯ ดังกล่าว เป็นการกำหนดให้กองทัพเรือ มีหน้าที่สำคัญสองประการ คือ หนึ่งการปกป้องเอกราชอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และสองคือหน้าที่ในรักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายในอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย ซึ่งหน้าที่ประการที่สองนี้ กองทัพเรือมิได้เป็นหน่วยหลัก แต่เป็นการปฏิบัติสนับสนุนหน่วยราชการอื่นๆ ตามกฎหมายในทะเลอาณาเขต เช่น กฎหมายฝ่ายปกครอง ศุลกากร การประมง การคมนาคมทางทะเล ยาเสพติด การค้าอาวุธสงคราม การค้ามนุษย์ เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของทหารเรือเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ฝ่ายนิติบัญญัติจึงได้ออกกฎหมายให้อำนาจทหารเรือให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ประการที่สองได้ตามกฎหมาย “พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๐”^{๑๙} ซึ่งในพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นพระราชบัญญัติฉบับสั้น ๆ มีเพียง ๑๐ มาตรา ซึ่งได้กำหนดให้ชัดเจนว่า กองทัพเรือซึ่งมีเจ้าหน้าที่ทหารเรือ และต้นทางในกระบวนการยุติธรรมอันเป็นอำนาจฝ่ายตุลาการนั้น มีอำนาจหน้าที่อย่างไร โดยการออกพระราชบัญญัตินี้ นับเป็นไปตามหลักนิติรัฐและนิติธรรม เนื่องจากเป็นกำหนดแนวทางการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ทหารเรือ ไม่ให้ใช้อำนาจตามอำเภอใจ มีแนวทางปฏิบัติให้ชัดเจนซึ่งแนวทางการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ทหารเรือได้กำหนดไว้ ในพระราชบัญญัติฉบับนี้อย่างชัดเจน ดังนี้

มาตรา ๖ นอกจากอำนาจที่ให้ไว้ตามมาตรา ๔ ให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ทหารเรือทำการสอบสวนตามมาตรา ๔ ให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจและหน้าที่เช่นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่บังคับใช้อยู่กับอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย อันได้แก่ ทะเลอาณาเขต น่านน้ำภายใน เขตต่อเนื่อง และเขตเศรษฐกิจจำเพาะ รวมทั้งลำน้ำที่ติดต่อกับต่างประเทศที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทะเลปี ค.ศ.๑๙๘๒ ซึ่งมีกฎหมายที่ประเทศไทยได้บัญญัติและบังคับใช้จำนวน ๒๘ ฉบับ สำหรับการกระทำผิดต่าง ๆ อันได้แก่ กฎหมายว่าด้วยแร่ กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หรือกฎหมายเกี่ยวกับการประมง

ในส่วนนี้จะเป็กรณีเจ้าหน้าที่ทหารเรือใช้อำนาจปราบปรามผู้กระทำความผิด อันเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลบางประการซึ่งกฎหมายได้ให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะ เป็นกรณีเจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจดำเนินการสืบสวนสอบสวน โดยเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลและความสงบสุขของประเทศชาติ กฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารเรือในการปราบปรามผู้กระทำความผิดไว้หลายฉบับ โดยสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ ๑) กฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารเรือไว้โดยตรง^{๒๐} เป็นกฎหมายที่

^{๑๘} กลุ่ษณะ บวรรัตนารักษ์, รัฐธรรมนูญกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับราชการทหาร.

^{๑๙} ไทย, กฎหมาย, พระราชบัญญัติ ฯลฯ, พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๐. <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%CB07/%CB07-20-9999-update.htm> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔).

^{๒๐} อาทิเช่น พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๐, พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับสถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเล พ.ศ.๒๕๓๐, พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด พ.ศ.๒๕๓๔,

กระทรวงกลาโหมเป็นผู้รักษาการ ซึ่งบทบัญญัติได้กำหนดให้ทหารเรือเป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายตามที่บัญญัติไว้โดยตรง และ ๒) กฎหมายอื่นที่แต่งตั้งหรือมอบหมายอำนาจให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือเป็นเจ้าพนักงาน^{๒๑} เป็นกรณีที่หน่วยงานอื่นเป็นผู้รักษาการ โดยมีประกาศหรือคำสั่งแต่งตั้งหรือมอบหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารเรือเป็นเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอีกชั้นหนึ่ง

อำนาจของเจ้าหน้าที่ทหารเรือในการปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ.๒๕๙๐ โดยสรุปได้ ดังนี้

๑) การกระทำที่เป็นความผิด

เมื่อปรากฏว่ามีการกระทำหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำเกี่ยวกับการนำข้าวหรือสินค้าอื่นหรือยาเสพติดออกนอกหรือเข้ามาในราชอาณาจักร หรือการที่คนต่างด้าวเข้ามาหรือนำคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร ทั้งนี้ โดยทางทะเล ทางลำน้ำซึ่งติดต่อกับต่างประเทศ หรือทางลำน้ำซึ่งออกไปสู่ทะเลได้ หรือทำการประมงทางทะเลอันเป็นความผิดต่อกฎหมายว่าด้วยการสำรวจและห้ามกักกันข้าว กฎหมายว่าด้วยการควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ในภาวะคับขัน กฎหมายว่าด้วยการส่งออกนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า กฎหมายว่าด้วยแร่ กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หรือกฎหมายเกี่ยวกับการประมง

๒) อำนาจของเจ้าหน้าที่ทหารเรือ

(๑) มีอำนาจในการสืบสวนและสอบสวน

(๒) มีอำนาจทำการหรือสั่งให้ทำการเฉพาะหน้าที่จำเป็น คือ ตรวจค้น และบังคับผู้ควบคุมเรือและคนประจำเรือให้เรือหรือของในเรือเพื่อการตรวจค้น จับเรือ และบังคับผู้ควบคุมเรือและคนประจำเรือให้พวงเรือ หรือให้ทำการอื่นเพื่อให้เรื่อนั้นไปยังที่ซึ่งสะดวกแก่การตรวจค้น การสอบสวน หรือการดำเนินคดี ยึดเรือที่จับไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหา หรือจนกว่า

พระราชบัญญัติการส่งออกนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.๒๕๒๒, พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๖๐, พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒, พระราชกำหนดป้องกันการใช้อาวุธทะเล พ.ศ.๒๕๓๓, พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.๒๕๕๙, พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒, พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย พ.ศ.๒๕๘๒, พระราชกำหนดการประมง พ.ศ.๒๕๕๘.

^{๒๑} อาทิเช่น พระราชบัญญัติเรือไทย พ.ศ.๒๔๘๑ (ม.๕๕), พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.๒๕๕๖ (คำสั่งกรมเจ้าท่าที่ ๑๕๑/๒๕๓๖ และ คำสั่งกรมเจ้าท่า ที่ ๑๕๒/๒๕๓๖), พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.๒๕๖๐ (ประกาศกระทรวงการคลัง ลง ๑๘ เม.ย.๑๗), พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ.๒๕๒๘ (คำสั่งกระทรวงแรงงาน ที่ ๖๖/๒๕๕๕), พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ.๒๕๓๗ (คำสั่งกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ที่ ๑๓๙/๒๕๓๙), พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.๒๕๕๑ (คำสั่งกระทรวงแรงงาน ที่ ๓๓/๒๕๖๐), พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔ (คำสั่งกระทรวงแรงงาน ที่ ๑๒๓/๒๕๕๔), พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ (คำสั่งกระทรวงแรงงานที่ ๒๓๗/๒๕๖๐), พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ.๒๕๖๒ (คำสั่งกระทรวงแรงงานที่ ๕๔๗/๒๕๖๒), พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๕๘๔ (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๑๖ ธ.ค.๕๗), พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๓๐ ก.ย.๕๗), พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๑๖ ธ.ค.๕๗), พระราชบัญญัติเชื้อโซเรียนต์ พ.ศ.๒๕๕๕ (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๑๖ ธ.ค.๕๗), พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๓๐ ก.ย.๕๗), พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ (คำสั่งกระทรวงวัฒนธรรม ที่ ๑๕๗/๒๕๕๗), พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. ๒๕๕๘ (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๑๐ เม.ย.๖๑), พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ.๒๕๕๘ (ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่องแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวกับความผิดในอากาศยาน ๒๕ ต.ค.๖๑).

ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นในกรณีที่ฟ้องผู้ต้องหา จับและควบคุมผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ได้ไม่เกินเจ็ดวัน เมื่อพ้นกำหนดต้องปล่อยหรือส่งตัวให้พนักงานสอบสวนพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนเท่าที่ทำไว้

(๓) มีอำนาจสั่งและบังคับให้ผู้ควบคุมเรือและคนประจำเรือลำที่ใช้หรือสงสัยว่าใช้ในการกระทำความผิดหรือที่ความผิดเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าเกิดขึ้น หยุดเรือหรือนำเรือไปยังที่ใดที่หนึ่ง ถ้าไม่ปฏิบัติตามก็ให้มีอำนาจดำเนินการใด ๆ เพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามหรือนำเรือไปหรือเพื่อป้องกันการหลบหนี การสั่งหรือบังคับให้หยุดเรือหรือให้นำเรือไปยังที่ใดที่หนึ่งก่อน อาจทำโดยใช้อำนาจตีสัญญาณอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ได้ แต่อำนาจตีสัญญาที่จะใช้นั้น ผู้บัญชาการทหารเรือต้องประกาศกำหนดไว้ในราชกิจจานุเบกษา

(๔) มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๕) มีอำนาจและหน้าที่เช่นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๔๒ ตามที่กองทัพเรือได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยในการบังคับใช้กฎหมายในอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นระยะเวลาหนึ่ง รวมเป็นเวลา ๕๒ ปี กองทัพเรือก็ได้จัดทำเอกสารอ้างอิงกองทัพเรือหมายเลข ๙๑๐๑ (อทร.๙๑๐๑) คู่มือการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายให้อำนาจทหารเรือปฏิบัติการในทะเล^{๒๒} ซึ่งเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายในอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย ซึ่งเอกสารดังกล่าวมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการระบุให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือในการบังคับใช้กฎหมายเป็นผู้ใด เจ้าหน้าที่ระดับใดถือเป็นเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย มีกฎหมายฉบับใดบ้างที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารเรือบังคับใช้ในอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย และแนวทางการปฏิบัติตามกฎหมาย ได้แก่ หลักการตรวจค้น จับกุมบุคคล จับยึดเรือหรือยานใด ๆ ที่กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งกองทัพเรือได้ยึดถือและฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ทหารเรือที่ปฏิบัติหน้าที่ในทะเลทุกนายให้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เป็นไปตามหลักนิติรัฐและนิติธรรม โดยมีค่านิยมที่กองทัพเรือได้กำหนดไว้เป็นเข็มมุ่งตลอดมาคือ “เป็นกองทัพที่ประชาชนเชื่อมั่นและภาคภูมิใจ” ซึ่งประชาชนก็ให้การยอมรับและเชื่อถือการทำงานของกองทัพเรือในการบังคับใช้กฎหมายมาโดยตลอด

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๕๘ จากสถานการณ์โลกได้เปลี่ยนไปเป็นอย่างมาก ประเทศมหาอำนาจและองค์การระหว่างประเทศในโลกตะวันตก ซึ่งมีสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปเป็นแกนนำ ได้กล่าวหาว่า ประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายทางทะเลในอาณาเขตไม่เป็นไปตามมาตรฐานของสังคมโลกโดยเฉพาะการทำประมงและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายสากล ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาใหญ่ที่ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องบูรณาการหน่วยราชการฝ่ายปกครองต่าง ๆ ที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทางทะเลทุกหน่วยงาน ได้แก่ กรมประมง และ

^{๒๒} กองทัพเรือ, เอกสารอ้างอิงกองทัพเรือ หมายเลข ๙๑๐๑ คู่มือการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายให้อำนาจทหารเรือปฏิบัติการในทะเล (ส.ค.๔๒). <http://www.navedu.navy.mi.th/stg/databasestory/data/laukniyom/ship-active/thailand-ship/or-tor-ror/14-9101.pdf> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔).

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมเจ้าท่า กระทรวงคมนาคม กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง กองบังคับการตำรวจน้ำ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมคุ้มครองสิทธิแรงงาน กระทรวงแรงงาน ที่เดิมดำเนินงานแบบต่างคนต่างปฏิบัติ ให้มาปฏิบัติงานร่วมกันโดยมี กองทัพเรือเป็นหน่วยแกนนำ โดยประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๖๒^{๒๓} ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้มี ๔๕ มาตรา เนื้อหาสาระหลักคือ การกำหนดให้ทุกหน่วยงานดังกล่าวข้างต้น ส่งกำลังพลมาปฏิบัติงานร่วมกันในศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยมีนายกรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และผู้บัญชาการทหารเรือเป็นรองผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ผลจากการดำเนินงานของศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล คือ สามารถแก้ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในอาณาเขตของประเทศไทยได้ผลดียิ่งเป็นไปตามมาตรฐานของสังคมโลก และผ่านเกณฑ์การรับรองจากสหภาพยุโรป ซึ่งหลักการสำคัญที่กองทัพเรือในฐานะเป็นหน่วยแกนนำหลักยึดถือ คือกำชับให้ เจ้าหน้าที่ของหน่วยทุกนายที่มาปฏิบัติงานในศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลปฏิบัติงานด้วยหลักนิติรัฐและนิติธรรม

บทบาทและหน้าที่ของเรือ ในการส่งเสริมและสนับสนุน หลักนิติรัฐ นิติธรรม

จากที่ผู้เขียนค้นคว้าถึงที่มาของคำว่าหลักนิติรัฐ นิติธรรมว่ามีความเป็นมาอย่างไร มีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไร ทำให้ทราบว่าหลักนิติรัฐ (Legal State) มีความเป็นมาจากประเทศเยอรมัน ส่วนหลักนิติธรรม (Rule of Law) มาจากประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นหลักคิดสำคัญของรัฐต่างๆ ในสังคมโลกที่ใช้ในการบัญญัติ และบังคับใช้กฎหมายที่ฝ่ายปกครองในแต่รัฐให้เป็นอย่างตรงไปตรงมายึดหลักกฎหมายเป็นสำคัญ ไม่ใช่ตามอำเภอใจ

จากนั้นผู้เขียนศึกษามีกฎหมายของประเทศไทยฉบับได้บ้างที่กำหนดอำนาจหน้าที่ให้กับกองทัพเรือซึ่งเป็นหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย ปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายในอาณาเขตทางทะเล ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ตั้งแต่กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ได้กำหนดหน้าที่ของกองทัพไทยไว้ สองประการคือ ประการแรก หน้าที่ในการปกป้องเอกราชอธิปไตย บูรณภาพของประเทศไทย ซึ่งกองทัพเรือมีหน้าที่หลักในการปกป้อง อธิปไตย บูรณภาพของประเทศทางทะเล หน้าที่ที่สอง คือ การดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งหน้าที่ประการที่สองนี้ กองทัพเรือมิได้เป็นหน่วยงานหลัก ทำให้รัฐได้ออกพระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างทางทะเล ในปี พ.ศ.๒๕๔๐ ทั้งนี้เพื่อให้กองทัพเรือสามารถปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมายในอาณาเขตทางทะเลของประเทศ ได้อย่างชัดเจนถูกต้อง

การดำเนินการของกองทัพเรือในการส่งเสริมและสนับสนุนหลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม อาจจะสรุปได้ดังนี้

๑) ในมุมมองของนิติรัฐ

^{๒๓} พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๖๒, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๓๐ ก (๑๒ มีนาคม ๒๕๖๒). http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/030/T_0001.PDF (สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔).

กองทัพเรือมีบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญในการรักษาไว้ซึ่งรัฐ ทั้งด้านภายในประเทศ ระหว่างประเทศ ในภาวะปกติและภาวะสงคราม ซึ่งกองทัพเรือเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีกำลังและอาวุธ ดังนี้ จะกระทำการใดก็ตามอำเภอใจไม่ได้ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย คือ หลักของนิติรัฐ ปัจจุบันบางสถานการณ์ต้องเพิ่มขีดความสามารถในการกระทำเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ เพราะผู้กระทำความผิดมักพัฒนาขีดความสามารถตนเองอยู่เสมอให้เหนือกว่ากฎหมาย หรือหาช่องว่างของกฎหมาย จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันมีกฎหมายให้อำนาจทหารเรือโดยตรง และมีกฎหมายที่แต่งตั้งเจ้าพนักงานทหารเรือให้เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายหลายฉบับ เนื่องจาก ในบางสถานการณ์ต้องบูรณาการหน่วยงานของรัฐเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปราบปรามผู้กระทำความผิด อีกทั้งเห็นได้จาก พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๖๒ ที่มีหน่วยงานกองทัพเรือเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการภายใต้หน่วยงานที่ชื่อว่า ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ซึ่งมีหลายหน่วยงานของรัฐในการบูรณาการร่วมกันในกรณีที่การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเกินขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐ หรือไม่มีหน่วยงานของรัฐใดรับผิดชอบที่ใช้กำลังแต่ละหน่วยงานของรัฐสนับสนุน เพื่ออุดช่องว่างของขีดความสามารถ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นไม่ได้หากรัฐไม่ออกกฎหมายรับรองอำนาจ และจะมีอำนาจในการกระทำได้ก็ต้องมีกฎหมายรองรับ เป็นไปตามหลักนิติรัฐนั่นเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจ

๒) ในมุมมองของนิติธรรม

การที่รัฐได้กำหนดให้อำนาจให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือในการปฏิบัติหน้าที่ อันเป็นการปราบปรามผู้กระทำความผิดเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพอย่างหนึ่งที่รัฐธรรมนูญได้รองรับไว้ การใช้อำนาจดังกล่าวต้องนำหลักนิติธรรมมาวิเคราะห์ในการปฏิบัติด้วยเสมอว่า การปฏิบัติเกินขอบเขตอำนาจหรือไม่เกินความเป็นธรรมหรือไม่ จะเห็นได้ว่ากฎหมายมักให้อำนาจของเจ้าหน้าที่ทหารเรือในการจับ ค้น ควบคุมตัวผู้ต้องหา เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายบางฉบับได้เพิ่มอำนาจไว้เป็นการเฉพาะอีก เช่น การหยุดเรือ การขึ้นเรือ การไล่ตามติดพัน การให้ใช้อาวุธได้อย่างชัดเจนในกรณีจำเป็น ซึ่งรวมถึงให้กระทำการใด ๆ เพื่อบังคับให้ปฏิบัติตาม หรือเพื่อนำเรือออกไป เป็นต้น ดังนั้น การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของกองทัพเรือ แม้กฎหมายจะให้หลักไว้กว้าง ๆ โดยให้กระทำเท่าที่จำเป็น แต่ขอบเขตเท่าที่จำเป็นเป็นประการใดก็ต้องพิจารณาไปตามแต่ละสถานการณ์ ต้องตระหนักเสมอว่ากองทัพเรือเป็นหน่วยงานที่ใช้ด้านกำลัง สิ่งสำคัญคือต้องไม่ใช่อำนาจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะผลร้ายและความเสียหายที่ตามมาจะมากกว่าการที่จะกระทำเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

แม้กฎหมายจะบัญญัติว่าให้กระทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ทั้งนี้กองทัพเรือได้มีแนวทางปฏิบัติการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ทหารเรือ ปรากฏตามเอกสารอ้างอิงกองทัพเรือ ๙๑๐๑ อันเป็นคู่มือการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายให้อำนาจทหารเรือปฏิบัติการในทะเล และปัจจุบันกองทัพไทยดำเนินการปฏิบัติตามคำสั่งกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ ๕๙/๕๐ เรื่องกฎการใช้กำลังของกองทัพไทย ซึ่งบังคับใช้ทั้งในสถานการณ์ปกติ ในการปฏิบัติการทางทหารที่ไม่ใช่สงคราม และในระหว่างการขัดกันด้วยอาวุธหรือสงครามด้วย โดยการใช้กำลังในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจในการบังคับใช้กฎหมายสามารถซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นการสนับสนุนหลักนิติธรรม สรุปได้ ดังนี้

๑) การบังคับใช้กฎหมายจะใช้อาวุธได้ในกรณีป้องกันตัวเอง กล่าวคือ การป้องกันตนเองจากภัยคุกคามที่ใกล้จะมาถึงและไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ หรือป้องกันผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตรายใกล้จะถึงและมี

ความรุนแรงที่อาจถึงแก่ชีวิตหรืออันตรายสาหัส โดยต้องใช้กำลังในขนาดที่เหมาะสม ห่วงเวลา และขอบเขตของการปฏิบัติจะต้องไม่เกินกว่าความจำเป็น ต้องกระทำต่อเป้าหมายเฉพาะที่เป็นภัยอันตราย และจะต้องระมัดระวังความเสียหายข้างเคียงเกินกว่าเหตุ ทั้งนี้ การใช้กำลังป้องกันตนเองต้องสิ้นสุดลงทันทีเมื่อภัยคุกคามหมดลง

๒) ในการปฏิบัติภารกิจการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล สามารถใช้กำลังอาวุธขัดขวางได้ทันที กรณีเมื่อปรากฏว่ามีการใช้อาวุธใดๆ หรือกำลังคุกคามต่อสถานที่ผลิตปิโตรเลียม หรือท่อที่ใช้ในระบบการขนส่งปิโตรเลียม หรือเส้นทางคมนาคมทางทะเล หรือใช้กำลังคุกคามต่อเรือหรืออากาศยานฝ่ายเรา

๓) ในการปฏิบัติภารกิจใช้อำนาจตามกฎหมายให้อำนาจทหารเรือ สามารถใช้กำลังได้ตามพฤติการณ์ที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ เพื่อทำการจับกุมบุคคลที่เป็นอันตรายและขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ หรือเพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลอื่นหลบหนี

๔) ก่อนการใช้อาวุธจะต้องพิจารณาใช้ทางเลือกอื่นก่อน และมีการส่งสัญญาณอย่างชัดเจนให้ทราบว่าจะใช้อาวุธ เว้นแต่ไม่สามารถกระทำได้ การดำเนินการใช้อาวุธต้องดำเนินการตามขั้นตอนจากเบาไปหาหนัก ใช้กำลังหรืออาวุธอย่างจำกัดเท่าที่เหมาะสมแก่ความจำเป็นตามความร้ายแรงของความผิดและวัตถุประสงค์ตามกฎหมายฉบับนั้น ๆ โดยพยายามลดการบาดเจ็บและความเสียหายให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

๕) หากเกิดกรณีมีผู้ได้รับบาดเจ็บจากการใช้อาวุธ ต้องให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์แก่ผู้บาดเจ็บโดยเร็วที่สุดที่จะทำได้

จากการที่กองทัพเรือได้จัดทำเอกสารอ้างอิงกองทัพเรือ หมายเลข ๙๑๐๑ (อทร.๙๑๐๑) คู่มือการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายให้อำนาจทหารเรือปฏิบัติการในทะเล ซึ่งเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายในอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย โดยเอกสารดังกล่าว มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการทำให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือในการบังคับใช้กฎหมายเป็นผู้ใด เจ้าหน้าที่ระดับใดถือเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย มีกฎหมายฉบับใดบ้างที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารเรือบังคับใช้ในอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทยที่ และแนวทางการปฏิบัติตามกฎหมาย คือ หลักการตรวจค้น จับกุมบุคคล จับยึดเรือหรือยานใด ๆ ที่กระทำผิดกฎหมาย โดยการจัดทำเอกสารนี้เป็นไปตามหลักนิติรัฐและนิติธรรม ที่ทำให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือใช้อำนาจโดยยึดกฎหมายเป็นสำคัญมิได้ใช้ตามอำเภอใจ และมีส่วนอย่างมากที่ทำให้ได้รับการยอมรับจากประชาชน และหลังจากที่มหาอำนาจตะวันตก ได้กล่าวหาว่าประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายในอาณาเขตทางทะเลที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน โดยเฉพาะการทำการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม ประเทศไทยบูรณาการหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายทางทะเล โดยจัดตั้งศูนย์อำนาจการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยมีกองทัพเรือเป็นหน่วยงานหลัก ในปี พ.ศ.๒๕๖๒ ผลการดำเนินงาน สามารถแก้ปัญหาได้ทำให้การบังคับใช้กฎหมายในทะเลของประเทศไทยเป็นไปตามมาตรฐานของสังคมโลก ซึ่งหลักการสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงานก็คือหลักนิติรัฐและนิติธรรมเช่นกัน

สรุป

จากการที่ผู้เขียนได้ศึกษาหลักนิติธรรม ผู้เขียนเห็นว่า หลักนิติธรรมนั้น เป็นหลักที่มากำกับหลักอีกชั้นหนึ่ง กล่าวคือ เมื่อหน่วยงานของรัฐได้รับบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญมาแล้ว พิจารณาว่ามีกฎหมายได้ให้อำนาจไว้แล้ว การดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์โดยใช้อำนาจตามกฎหมาย ต้องกระทำอยู่ในกรอบของนิติธรรมอีกชั้นหนึ่ง และการจะกระทำใดๆ ที่เป็นเรื่องจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล หรือเป็นผลกระทบต่อสิทธิของบุคคล แม้มกฎหมายจะให้อำนาจไว้ หรือกฎหมายเปิดช่องว่างไว้ ต้องวิเคราะห์ด้วยหลักนิติธรรมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์โดยเกิดความเป็นธรรม

การวิเคราะห์หลักนิติธรรมกับกฎหมายทหารในบทความนี้ เป็นการให้เข้าใจหลักนิติธรรม และนำไปคิดวิเคราะห์กับกฎหมายฉบับอื่นๆได้ด้วย และนำไปสู่การปฏิบัติในการทำงานอย่างแท้จริง ในกรณีอื่นๆ ด้วย อาทิ การปฏิบัติภารกิจของเจ้าหน้าที่ทหารเรือที่ต้องไปพร้อมกับอาวุธยุทธโศปกรณ์ ซึ่งรัฐได้เพิ่มภารกิจในการปราบปรามไว้ในกฎหมายหลายฉบับ โดยพื้นฐานเป็นการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการจับ คั่น ควบคุม และมีอำนาจอื่นที่กฎหมายให้เพิ่มเติมเป็นการเฉพาะอีกด้วย เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ดังนี้ กองทัพเรือก็มีคู่มือการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายให้อำนาจทหารเรือปฏิบัติการในทะเล ซึ่งเจ้าหน้าที่ทุกนายต้องปฏิบัติตาม จึงเป็นการสนับสนุนหลักนิติธรรมอีกชั้นหนึ่ง เพื่อให้บรรลุภารกิจตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า บทบาทของกองทัพเรือในการสนับสนุนและส่งเสริมหลักนิติรัฐและนิติธรรม คือ การเริ่มจากปฏิบัติของหน่วยในกองทัพเรือเอง โดยการฝึกอบรม เจ้าหน้าที่ทหารเรือที่ปฏิบัติหน้าที่ในทะเลทุกนาย ให้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เป็นไปตามหลักนิติรัฐ และนิติธรรม โดยมีค่านิยมที่กองทัพเรือได้กำหนดไว้ เป็นเข็มมุ่งตลอดมาคือ เป็นกองทัพที่ประชาชนเชื่อมั่นและภาคภูมิใจ ซึ่งประชาชนก็ให้การยอมรับ และเชื่อถือการทำงานของกองทัพเรือในการบังคับใช้กฎหมายมาโดยตลอด จากนั้นได้ขยายแนวความคิดไปสู่ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ซึ่งมีกองทัพเรือเป็นหน่วยแกนหลัก จนทำให้การบังคับใช้กฎหมายทางทะเลของไทยได้รับการยอมรับและเป็นไปตามมาตรฐานของสังคมโลก

บรรณานุกรม

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- กฤษณะ บวรรัตนารักษ์. รัฐธรรมนูญกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับราชการทหาร. https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_news.php?nid=46723&filename=index (สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2564).
- กองทัพเรือ. เอกสารอ้างอิงกองทัพเรือ หมายเลข ๙๑๐๑ คู่มือการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายให้อำนาจทหารเรือปฏิบัติการในทะเล. สิงหาคม ๒๕๔๒. <http://www.navedu.navy.mi.th/stg/databasestory/data/laukniyom/ship-active/thailand-ship/or-tor-ror/14-9101.pdf> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔).
- กำชัย จงจักรพันธ์. หลักนิติรัฐ VS หลักนิติธรรม. http://www.thaiihdc.org/web/index.php?option=com_content&view=article&id=1107:-vs-&catid=16:2557-06-25-06-51-47&Itemid=23 (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๔).
- ดวงพร แสงทอง. วิทยาการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย. เอกสารประกอบการสอนวิชาการปกครองท้องถิ่นไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. http://www.elfhs.ssru.ac.th/duangphon_sa/pluginfile.php/49/block_html/content/ครั้งที่%203%20วิทยาการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔).
- ไทย. กฎหมาย, พระราชบัญญัติ ฯลฯ. พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ.๒๕๙๐. <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%CB07/%CB07-20-9999-update.htm> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔).
- บรรพชาญ จงเจริญประเสริฐ. “ความสัมพันธ์ระหว่างหลักนิติธรรมและนิติรัฐ.” เอกสารวิชาการส่วนบุคคล (Individual Study), หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๒, วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ, สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา, สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญ, ๒๕๕๗. ใน https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1266 (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๔).
- พระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๖๒, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๓๐ ก (๑๒ มีนาคม ๒๕๖๒). http://www.ratchakittha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/030/T_0001.PDF (สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔).
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก (๖ เมษายน ๒๕๖๐). <http://www.ratchakittha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔).
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม. จุลนิติ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2555 อ้างถึงใน บรรพชาญ จงเจริญประเสริฐ. “ความสัมพันธ์ระหว่างหลักนิติธรรมและนิติรัฐ.” เอกสารวิชาการส่วนบุคคล (Individual Study), หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย

รุ่นที่ ๒, วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ, สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา, สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
รัฐธรรมนูญ, ๒๕๕๗. ใน [https://www.constitutionalcourt.or.th/occ
_web/ewt_dl_link.php?nid=1266](https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1266) (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๔).

อรรถพล ใหญ่สว่าง. หลักนิติธรรม. [https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/
files/S%E0%B9%88ub_Jun/3journal/b166%20jun_11_1.pdf](https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/3journal/b166%20jun_11_1.pdf) (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๗
เมษายน ๒๕๖๔).